

Na osnovu [člana 96.](#) tačka 2) Ustava Savezne Republike Jugoslavije, donosim

**UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU
KONVENCIJE MOR BROJ 182 O NAJGORIM
OBLICIMA DEČIJEG RADA I PREPORUKE
MOR BROJ 190 O ZABRANI I HITNOJ AKCIJI
ZA UKIDANJE NAJGORIH OBLIKA DEČIJEG
RADA**

Proglašava se Zakon o potvrđivanju Konvencije MOR broj 182 o najgorim oblicima dečijeg rada i Preporuke MOR broj 190 o zabrani i hitnoj akciji za ukidanje najgorih oblika dečijeg rada, koji je donela Savezna skupština, na sednici Veća građana od 30. januara 2003. godine i na sednici Veća republika od 17. decembra 2002. godine.

PR br. 267
30. januara 2003. godine
Beograd

Predsednik
Savezne Republike Jugoslavije
dr Vojislav Koštunica, s. r.

**ZAKON
O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE
MOR BROJ 182 O NAJGORIM
OBLICIMA DEČIJEG RADA I
PREPORUKE MOR BROJ 190 O
ZABRANI I HITNOJ AKCIJI ZA
UKIDANJE NAJGORIH OBLIKA
DEČIJEG RADA**

(Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori br. 2/03)

Osnovni tekst na snazi od 08/02/2003 , u primeni od 08/02/2003

Član 1.

Potvrđuje se Konvencija MOR broj 182 o najgorim oblicima dečijeg rada, koja je zaključena 17. juna 1999. godine u Ženevi u originalu na engleskom i francuskom jeziku, i Preporuka MOR broj 190 o zabrani i hitnoj akciji za ukidanje najgorih oblika dečijeg rada, koja je zaključena 1. juna 1999. godine u Ženevi, u originalu na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Konvencije i Preporuke u originalu na engleskom jeziku [III](#) i u prevodu na srpski jezik glasi:

KONVENCIJA BR. 182 O NAJGORIM OBLICIMA DEČIJEG RADA, 1999.

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada,

Sazvana u Ženevi od strane Upravnog organa Međunarodne kancelarije rada, sastavši se na svom 87. zasedanju 1. juna 1999, i

Uzimajući u obzir potrebu da se usvoje novi instrumenti za zabranu i eliminaciju najgorih oblika dečijeg rada, kao glavni prioritet za nacionalnu i međunarodnu akciju, uključujući međunarodnu saradnju i pomoć, radi dopunjavanja Konvencije i Preporuke koje se odnosi na donju starosnu granicu za upošljavanje, 1973, koje ostaju osnovni instrumenti u oblasti dečijeg rada, i

Smatrajući da uspešna eliminacija najgorih oblika dečijeg rada zahteva hitnu i sveobuhvatnu akciju, uzevši u obzir važnost besplatnog osnovnog obrazovanja i potrebu da se deca koja su u pitanju odustane sa svakog takvog rada i da se obezbedi njihov oporavak i socijalna integracija, rešavajući istovremeno potrebe njihovih porodica, i

Pozivajući se na rezoluciju koja se odnosi na eliminaciju dečijeg rada koju je usvojila Međunarodna konferencija rada na svom 83. zasedanju 1996, i

Priznajući da je dečiji rad u velikoj meri uzrokovan siromaštvom i da je dugoročno rešenje u stalnom ekonomskom razvoju koji vodi društvenom napretku, naročito ublažavanju siromaštva i obrazovanju za sve, i

Pozivajući se na Konvenciju o pravima deteta koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija 20. novembra 1989. i

Pozivajući se na Deklaraciju MOR o osnovnim principima i pravima na radu i njen nastavak, koje je usvojila Međunarodna konferencija rada na svom 86. zasedanju 1998. i

Pozivajući se na to da su neki od najgorih oblika dečijeg rada obuhvaćeni drugim međunarodnim instrumentima, naročito Konvencijom o prinudnom radu, 1930, i Dopunskom konvencijom Ujedinjenih nacija o ukidanju ropstva, trgovine robljem i

institucija i običaja sličnih ropstvu, 1956. i

Donevši odluke o usvajanju određenih predloga koji se odnose na dečiji rad, što je četvrta tačka dnevnog reda zasedanja, i

Utvrdivši da će ovi predlozi dobiti oblik međunarodne konvencije;

usvaja ovog sedamnaestog dana juna godine hiljadudevetstodevedesetdevete sledeću konvenciju, koja se može navesti kao Konvencija o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999.

Član 1.

Svaka članica koja ratifikuje ovu konvenciju preduzima hitne i efikasne mere kako bi obezbedila da se najgori oblici dečijeg rada pod hitno zabrane i eliminišu.

Član 2.

Za svrhe ove konvencije, izraz dete odnosi se na sva lica mlađa od 18 godina.

Član 3.

Za svrhe ove konvencije izraz najgori oblici dečijeg rada obuhvata:

- (a) sve oblike ropstva ili običaja sličnih ropstvu, kao što su prodaja i krijumčarenje dece, dužničko ropstvo i kmetstvo i prinudni ili obavezni rad, uključujući prinudno ili obavezno regrutovanje dece za učešće u oružanim sukobima;
- (b) korišćenje, nabavljanje ili nuđenje deteta radi prostitucije, proizvodnje pornografije ili za pornografske predstave;
- (c) korišćenje, nabavljanje ili nuđenje deteta za nedozvoljene aktivnosti, naročito za proizvodnju i krijumčarenje droge onako kako su definisane relevantnim međunarodnim ugovorima;
- (d) rad koji je, po svojoj prirodi ili okolnostima u kojima se obavlja, verovatno štetan po zdravlje, bezbednost ili moral dece.

Član 4.

1. Vrste poslova iz člana 3(d) utvrđuju se nacionalnim zakonima ili propisima ili ih utvrđuje nadležan organ, posle konsultacija sa organizacijama zainteresovanih poslodavaca i radnika, uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde, naročito st. 3. i 4. Preporuke o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999.
2. Nadležni organ, posle konsultacija sa organizacijama zainteresovanih poslodavaca i radnika, identifikuje gde postoje tako utvrđene vrste poslova.
3. Spisak vrsta poslova utvrđenih prema stavu 1. ovog člana periodično se ispituje i

revidira prema potrebi, u konsultaciji sa organizacijama zainteresovanih poslodavaca i radnika.

Član 5.

Svaka članica, nakon konsultacija sa organizacijama poslodavaca i radnika, utvrđuje ili određuje odgovarajuće mehanizme za praćenje primene odredaba kojima se sprovodi ova konvencija.

Član 6.

1. Svaka članica izrađuje i sprovodi programe akcije za eliminisanje najgorih oblika dečijeg rada kao prioritet.
2. Takvi programi akcije se izrađuju i sprovode u konsultaciji sa relevantnim vladinim institucijama i organizacijama poslodavaca i radnika, uzimajući u obzir mišljenja drugih zainteresovanih grupa prema potrebi.

Član 7.

1. Svaka članica preduzima sve neophodne mere da obezbedi delotvornu primenu i sprovođenje odredaba kojima se sprovodi ova konvencija, uključujući uvođenje i primenu kaznenih sankcija ili, prema potrebi, drugih sankcija.
2. Svaka članica, uzimajući u obzir važnost obrazovanja u eliminisanju dečijeg rada, preduzima efikasne i vremenski oročene mere da bi:
  - (a) sprečila angažovanje dece u najgorim oblicima dečijeg rada;
  - (b) pružila neophodnu i odgovarajuću direktnu pomoć za povlačenje dece sa najgorih oblika dečijeg rada i njihovu rehabilitaciju i socijalnu integraciju;
  - (c) obezbedila pristup besplatnom osnovnom obrazovanju i, gde god je moguće i potrebno, obuku za zanimanja, za decu koja su povučena sa najgorih oblika dečijeg rada;
  - (d) identifikovala i došla do dece koja su izložena posebnim rizicima;
i
  - (e) uvažila specijalnu situaciju devojčica.

3. Svaka članica određuje nadležni organ odgovoran za primenu odredaba kojima se sprovodi ova konvencija.

Član 8.

Članice preduzimaju odgovarajuće korake da bi jedna drugoj pomogle u sprovođenju ove konvencije putem pojačane međunarodne saradnje odnosno pomoći, uključujući podršku društvenom i ekonomskom razvoju, programima iskorenjivanja siromaštva i

obrazovanja za sve.

Član 9.

O zvaničnim ratifikacijama ove konvencije obaveštava se generalni direktor Međunarodne kancelarije rada radi registracije.

Član 10.

1. Ova konvencija je obavezujuća samo za one članice Međunarodne organizacije rada čije su ratifikacije registrovane kod generalnog direktora Međunarodne kancelarije rada.
2. Ona stupa na snagu 12 meseci nakon datuma pod kojim su kod generalnog direktora registrovane ratifikacije dve članice.
3. Nakon toga, ova konvencija stupa na snagu za bilo čiju članicu 12 meseci nakon datuma pod kojim je registrovana njena ratifikacija.

Član 11.

1. Članica koja je ratifikovala ovu konvenciju može da je otkáže nakon isteka deset godina od datuma kada je Konvencija prvi put stupila na snagu, aktom dostavljenim generalnom direktoru Međunarodne kancelarije rada radi registrovanja. Takvo otkazivanje stupa na snagu tek godinu dana nakon datuma pod kojim je registrovano.
2. Svaka članica koja je ratifikovala ovu konvenciju i koja ne iskoristi, u roku od godinu dana nakon isteka perioda od deset godina pomenutog u prethodnom stavu, pravo na otkazivanje predviđeno ovim članom, biće obavezna za naredni period od deset godina, a nakon toga može da otkáže ovu konvenciju po isteku svakog desetogodišnjeg perioda pod uslovima predviđenim ovim članom.

Član 12.

1. Generalni direktor Međunarodne kancelarije rada obaveštava sve članice Međunarodne organizacije rada o registrovanju svih ratifikacija i aktima otkazivanja koje su mu dostavile članice organizacije.
2. Pri obaveštavanju članica organizacije o registrovanju druge ratifikacije, generalni direktor skreće pažnju članicama organizacije na datum pod kojim Konvencija stupa na snagu.

Član 13.

Generalni direktor Međunarodne kancelarije rada dostavlja generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, radi registrovanja u skladu sa članom 102. Povelje Ujedinjenih nacija, potpune detalje svih ratifikacija i akata otkazivanja koje je registrovao generalni direktor u skladu sa odredbama prethodnih članova.

Član 14.

Onda kada to smatra neophodnim, Upravni organ Međunarodne kancelarije rada podnosi Generalnoj konferenciji izveštaj o radu ove konvencije i ispituje da li je poželjno da se na dnevni red Konferencije stavi pitanje njene revizije, u celini ili delimično.

Član 15.

1. Ako Konferencija usvoji novu konvenciju koja revidira ovu konvenciju u celini ili delimično, onda, osim ako nova konvencija ne predviđa drugačije:

(a) ratifikacija od strane članice nove revidirane konvencije ipso jure uključuje momentalno otkazivanje ove konvencije, bez obzira na odredbe člana 11, ako i kada nova konvencija bude stupila na snagu;

(b) od datuma pod kojim nova revidirana konvencija stupi na snagu, ova konvencija prestaje da bude otvorena za ratifikaciju od strane članica.

2. Ova konvencija u svakom slučaju ostaje na snazi u svom sadašnjem obliku i sadržaju za one članice koje su ratifikovale, ali nisu ratifikovale revidiranu konvenciju.

Član 16.

Engleska i francuska verzija teksta ove konvencije su podjednako merodavne.

Gorenavedeno je autentičan tekst Konvencije jednoglasno usvojen na Generalnoj konferenciji Međunarodne organizacije rada tokom 87. zasedanja, koje je održano u Ženevi i završeno 17. juna 1999. godine.

U potvrdu čega smo potpisali ovog 18. juna 1999. godine.

Tekst Konvencije kako je ovde prenet predstavlja verodostojnu kopiju teksta overenog potpisima predsednika Međunarodne konferencije rada i generalnog direktora Međunarodne organizacije rada.

Za generalnog direktora Međunarodne organizacije rada,

Dominik Devlin, s. r. pravni savetnik Međunarodne organizacije rada

PREPORUKA BR. 190 O ZABRANI I HITNOJ AKCIJI ZA UKIDANJE NAJGORIH OBLIKA DEČIJEG RADA

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada,

Koju je u Ženevi sazvaio Upravni organ Međunarodne kancelarije rada, a koja se sastala na svom 87. zasedanju 1. juna 1999. godine, i

Koja je usvojila Konvenciju o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999, i

Koja je odlučila da usvoji određene predloge u pogledu dečijeg rada, što je 4. tačka na dnevnom redu zasedanja, i

Koja je odlučila da ti predlozi dobiju oblik Preporuke kojom se dopunjuje Konvencija o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999;

usvaja ovog sedamnaestog dana juna godine hiljadu devetstotina devedeset devete sledeću Preporuku koja se može citirati kao Preporuka o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999.

1. Odredbe ove Preporuke dopunjuju odredbe Konvencije o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999 (u daljem tekstu: "Konvencija") i treba da se primenjuju u vezi sa njima.

I. Programi akcije

2. Programi akcije pomenuti u [članu 6.](#) Konvencije treba da se pod hitno koncipiraju i realizuju, a u konsultaciji sa odgovarajućim vladinim institucijama i organizacijama poslodavaca i radnika, pri čemu treba voditi računa o stavovima dece koja su neposredno pogođena najgorim oblicima dečijeg rada, njihovih porodica i, već prema pogodnosti, ostalih zainteresovanih grupa koje su opredeljene za ciljeve Konvencije i ove preporuke. Ovi programi treba, između ostalog, da imaju za cilj da:

(a) identifikuju i osude najgore oblike dečijeg rada;

(b) spreče angažovanje i uklone tu decu iz najgorih oblika dečijeg rada, štiteći ih od represalija i obezbeđujući njihovu rehabilitaciju i socijalnu integraciju kroz mere kojima se rešavaju njihove vaspitne, fizičke i psihološke potrebe;

(c) poklone posebnu pažnju:

(i) mlađoj deci;

(ii) ženskoj deci;

(iii) problemu prikrivenih radnih situacija u kojima su posebno ugrožene devojčice;

(iv) ostalim grupama dece koja su posebno ugrožena ili imaju posebne potrebe;

(d) identifikuju, stignu do i rade sa zajednicama u kojima su deca

posebno ugrožena;

(e) informišu, učine osjetljivim na i mobilišu javno mnjenje i zainteresovane grupe, uključujući decu i njihove porodice.

II. Opasan rad

3. Kod određivanja vrsta rada pomenutih u [članu 3](#) (d) Konvencije, i kod identifikovanja slučajeva gde postoje, potrebno je, između ostalog, uzeti u obzir:

(a) rad koji izlaže decu fizičkom, psihološkom ili seksualnom zlostavljanju;

(b) rad pod zemljom, pod vodom, na opasnim visinama ili u zatvorenim prostorima;

(c) rad sa opasnim mašinama, opremom i alatkama, ili rad koji uključuje rukovanje sa ili transportovanje velikih tereta;

(d) rad u nezdravom okruženju u kome deca mogu, na primer, biti izložena delovanju opasnih materija, agensima ili procesima ili temperaturama, nivoima buke ili vibracijama koji mogu ugroziti njihovo zdravlje;

(e) rad pod posebno teškim uslovima, kao što je rad sa dugim radnim vremenom ili noćni ili rad kada je dete bez razloga zatočeno u prostorijama poslodavca.

4. Za vrste rada pomenute u [članu 3](#) (d) Konvencije i gornjem stavu 3. nacionalni zakoni ili propisi ili nadležni državni organi bi mogli, po obavljenim konsultacijama sa zainteresovanim organizacijama radnika i poslodavaca, da daju dozvolu za zapošljavanje ili rad sa navršениh 16 godina starosti pod uslovom da se zdravlje, bezbednost i moral dece kojih se ovo tiče u punoj meri zaštite i da su deca stekla odgovarajuće konkretno iskustvo ili završila stručnu obuku iz odgovarajuće grane delatnosti.

III. Sprovođenje

5.(1) Potrebno je sakupiti i redovno ažurirati detaljne informacije i statističke podatke o prirodi o stepenu dečijeg rada kako bi poslužili kao osnov za određivanje prioriteta za nacionalnu akciju za ukidanje dečijeg rada i, konkretno, za hitnu zabranu i eliminaciju njegovih najgorih oblika.

(2) U meri u kojoj je to moguće, takve informacije i statistički podaci treba da obuhvate podatke raščlanjene prema polu, starosnoj grupi, zanimanju, grani privredne delatnosti, statusu pri zapošljavanju, školskoj spremi i geografskoj lokaciji. Potrebno je uzeti u obzir značaj efikasnog sistema registrovanja rođenih, uključujući izdavanje izvoda iz matične knjige rođenih.

(3) Potrebno je sakupiti i redovno ažurirati relevantne podatke o kršenjima nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada.

6. Prikupljanje i obrada informacija i podataka pomenutih u gornjem stavu 5. treba da se vrši uz poklanjanje dužne pažnje pravu na privatnost.

7. Informacije prikupljene shodno gornjem stavu 5. treba redovno slati Međunarodnoj kancelariji rada.

8. Članice treba da uspostave ili odrede odgovarajuće nacionalne mehanizme za praćenje sprovođenja nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada po obavljenim konsultacijama sa organizacijama poslodavaca i radnika.

9. Članice treba da osiguraju da nadležni državni organi koji imaju nadležnosti za sprovođenje nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada saraduju jedni sa drugima i koordiniraju svoje aktivnosti.

10. Nacionalni zakoni ili propisi ili nadležni državni organ treba da odredi koja će lica biti odgovorna u slučaju nepoštovanja nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada.

11. Članice treba, u meri u kojoj je to saglasno sa nacionalnim zakonodavstvom, da saraduju sa međunarodnim naporima na hitnoj zabrani i ukidanju najgorih oblika dečijeg rada time što će:

(a) prikupljati i razmenjivati informacije o krivičnim delima uključujući ona koja su vezana za međunarodne mreže;

(b) otkrivati i sudski goniti lica uključena u prodaju i nedozvoljenu trgovinu decom ili u korišćenje, nalaženje ili ponudu dece za nedozvoljene aktivnosti, za prostituciju, za proizvodnju pornografije ili pornografske seanse;

(c) registrovati počinioce takvih krivičnih dela.

12. Članice treba da utvrde da se sledeći najgori oblici dečijeg rada smatraju krivičnim delima:

(a) svi oblici ropstva ili prakse slične ropstvu, kao što su prodaja i nedozvoljena trgovina decom, dužničko ropstvo i robovanje i prinudni ili obavezni rad uključujući prinudno ili obavezno regrutovanje dece kako bi se koristila u oružanom sukobu;

(b) korišćenje, nalaženje ili ponuda nekog deteta za prostituciju, proizvodnju pornografije ili za pornografske seanse;

(c) korišćenje, nabavljanje ili ponuda nekog deteta za nedozvoljene aktivnosti, i konkretno za proizvodnju i nedozvoljenu trgovinu drogom kao što je definisano u relevantnim međunarodnim ugovorima ili za aktivnosti koje uključuju nedozvoljeno nošenje ili

korišćenje vatrenog oružja ili drugog naoružanja.

13. Članice treba da osiguraju da se kazne uključujući, već prema pogodnosti, krivične kazne primenjuju na prekršaje nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje bilo koje vrste rada pomenutog u [članu 3](#) (d) Konvencije.

14. Članice, isto tako, treba pod hitno da obezbede druge krivične, građanske ili administrativne lekove, tamo gde je to odgovarajuće, kako bi osigurale efikasno sprovođenje nacionalnih odredaba za zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada, kao što je poseban nadzor nad preduzećima koja su koristila najgore oblike dečijeg rada i kako bi, u slučajevima upornog kršenja razmislile mogućnosti privremenog ili trajnog oduzimanja dozvola za rad.

15. Ostale mere koje imaju za cilj zabranu i ukidanje najgorih oblika dečijeg rada bi mogle da obuhvate sledeće:

(a) informisanje, uticanje na emocije i mobilisanje šire javnosti, uključujući nacionalne i lokalne političke lidere, parlamentarce i sudstvo;

(b) uključivanje i obuku organizacija poslodavaca i radnika i građanskih organizacija;

(c) obezbeđenje odgovarajuće obuke za zainteresovane vladine funkcionere, naročito inspektore, organe za održavanje reda i druge relevantne stručnjake;

(d) obezbeđenje sudskog gonjenja u matičnoj zemlji državljana članice koji počine krivično delo shodno njenim nacionalnim odredbama za zabranu i hitno ukidanje najgorih oblika dečijeg rada, čak i kada su ta dela počinjena u nekoj drugoj zemlji;

(e) pojednostavljenje pravnih i administrativnih postupaka i njihovu obaveznu celishodnost i promptno izvršenje;

(f) podsticanje preduzeća na razvoj mera politike kako bi se unapredili ciljevi Konvencije;

(g) praćenje i davanje publiciteta najboljim praksama za ukidanje dečijeg rada;

(h) davanje publiciteta pravnim i drugim odredbama o dečijem radu na različitim jezicima ili dijalektima;

(i) uspostavljanje posebnih postupaka žalbi i donošenje odredaba za zaštitu od diskriminacije i represalija onih koji legitimno iznose na videlo slučajeve kršenja odredaba Konvencije, kao i uspostavljanje telefonskih linija za pomoć ili osoba za vezu i ombudsmana;

(j) usvajanje odgovarajućih mera kako bi se poboljšala obrazovna

infrastruktura i obuka nastavnika u funkciji zadovoljenja potreba dečaka i devojčica;

(k) u meri u kojoj je to moguće, uzimanje u obzir u nacionalnim programima akcije:

(i) potrebe za otvaranjem radnih mesta i za stručnom obukom roditelja i odraslih u porodicama dece koja rade u uslovima obuhvaćenim ovom konvencijom, i

(ii) potrebe da se roditelji bliže upoznaju sa problemom dece koja rade u takvim uslovima.

16. Pojačana međunarodna saradnja i/ili pomoć između članica u cilju zabrane i efikasnog suzbijanja najgorih oblika rada dece trebalo bi da dopunjuju nacionalne napore i mogu se, po potrebi, razvijati i ostvarivati uz konsultovanje poslodavačkih i radničkih organizacija. Takva međunarodna saradnja i/ili pomoć bi trebalo da uključuje:

(a) mobilisanje resursa za nacionalne ili međunarodne programe;

(b) međusobnu pravnu pomoć;

(c) tehničku pomoć uključujući i razmenu informacija;

(d) podršku društveno-ekonomskom razvoju, programima za iskorenjivanje siromaštva i opšte obrazovanje.

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ - Međunarodni ugovori".

NAPOMENA EKSPERT-a:

^[1] Tekst na engleskom jeziku nije prikazan.